

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Alma Nedenlerinin İncelenmesi

Investigation of The Reason Why Teachers Conduct Postgraduate Education

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okullarda çalışan ve çeşitli kademelerde görev yapan öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma nedenlerinin incelenmesidir. Nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni kurgulanan bu çalışmaya amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen toplam 11 öğretmen katılmıştır. Araştırma verilerinin elde edilmesinde geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Araştırma sonuçları lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin akademik olarak kariyerlerini sürdürme eğiliminde olduklarını ve bu doğrultuda çalışmalar sürdürdüklerini göstermiştir. Öğretmenlerin yüksek lisans eğitimlerini tamamlama nedenleri arasında; branş bazlı güncel gelişmelerin gerisinde kalmamak, akademik olarak ortaya konulmuş yeni yaklaşımları yakından takip etmek gibi nedenler olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına ilişkin öneriler sunulmuştur

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, lisansüstü eğitim, akademik gelişim, mesleki gelişim

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine the reasons for teachers working in schools under the Ministry of National Education and working at various levels to receive graduate education. A total of 11 teachers selected using criteria sampling method from purposeful sampling methods participated in this study, which was established in the qualitative research method and case study pattern. Semi-structured interview forms developed were used to obtain the research data. The results of the research have shown that teachers who are engaged in postgraduate education tend to pursue their careers academically and continue to work in this direction. It has been determined that among the reasons for teachers to complete their master's degree education; There are reasons such as not falling behind Dec current developments based on the branch, closely following the new approaches put forward academically. Recommendations on the results of the research are presented.

Key Words: Teacher, Postgraduate Education, Academic Development, Professional Development

GİRİŞ

Eğitim; bireylerin doğumdan itibaren hayatını sürdürmek için bilinçli, bilinçsiz ya da içgüdüsel olarak başlayıp daha sonrasında ise plan, program ve belirli amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen eylemleri ifade eden kavramdır (Yılmaz vd., 2019). Tezcan (1985:4) eğitimi “kişiliğin gelişmesine yardım eden, bireyi yetişkin yaşama hazırlayan ve sonraki yaşamı için gerekli bilgi, beceri ve davranış kazandıran süreç” olarak ifade etmiştir. Ailede başlayıp hayatın her döneminde devam eden bir süreç olan eğitimin en önemli evresini okul ve öğretmen oluşturur. Öğretmenlerin sahip oldukları bilgi ve beceriler de eğitimin kalitesini belirleyen en önemli etmenlerdendir. Ülkemiz öğretmen atamalarında uygun lisans programlarından birini bitirmeyi ön şartlardan biri kabul etmektedir (MEB, 2015). Öğretmenlerimizin lisansüstü eğitim yapmaları kendi istekleri doğrultusunda gerçekleşmektedir ve zorunlu değildir. İngiltere, Kanada ve Finlandiya gibi bazı gelişmiş ülkelerde yüksek lisans eğitimi yapmak öğretmen olabilmek için ön koşul kabul edilmektedir (Yılmaz vd., 2019).

Eğitim ve öğretim sürecinin, gelişen teknoloji ve toplumsal yapıda meydana gelen farklılıklar doğrultusunda gelişerek değişim gösterdiği gözlemlenebilmektedir. Dünyada ortaya çıkan ve bütün insanlığı doğrudan ya da dolaylı şekilde etkileyen salgın ve savaşlar gibi olaylar eğitim yönteminde ve eğitimin faaliyetlerinin uygulanış biçimlerinde yenilikler yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu yeniliklerin uygulayıcılarından en önemli unsur olan öğretmenin, akademik yeterlilikleri geliştirilmeli ve bu gelişime öğretmenler teşvik edilmelidir. Öğretmenlerin hem mesleki hem de kişisel gelişimlerini sağlamak ve uygulamada karşılaştıkları sorunların tespiti ve araştırılması konusunda lisansüstü eğitim önemli yol göstericilerden biridir (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012).

Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim eksikliklerini tamamlamak, mesleki yeterliklerini artırmak, yenilik ve gelişmelerin gerektirdiği bilgi becerilerin kazanmalarını sağlamak için hizmetiçi eğitime yer verilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 1995). Hizmetiçi eğitim faaliyetleri yoluyla tamamlanmaya ve giderilmeye çalışılan öğretmen gelişimi etkinlikleri zaman içerisinde ortaya çıkan eksiklikler için yeterli gelmemektedir. Bu eksikliklerin daha derinlemesine ele alınarak giderilebilmesi için eğitimin temel aktörlerinden biri olan öğretmenlerin yüksek lisans eğitimine yönlendirilmesi ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Köksalan, İlter ve Görmez (2010) toplumun ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirmede lisansüstü eğitimin önemli role sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Hüseyin Keskin ¹

How to Cite This Article

Keskin, H. (2023). “Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Alma Nedenlerinin İncelenmesi” International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:109; pp:6094-6104. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/ssj.68520>

Arrival: 23 January 2023

Published: 28 March 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğretmen, MEB, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, Samsun, Türkiye. ORCID: 0000-0002-6052-8662

Öğretmenlerin alanlarında ya da eğitim bilimleri alanlarında yüksek lisans yapma eğiliminde oldukları bilinmektedir. Öğretmenlerin yüksek lisans eğitimi yapmalarının isteğe bağlı olması, yüksek lisans eğitime kabul şartlarının farklılık göstermeleri ve zorlukları öğretmenler arasında yüksek lisans yapmaya olan ilgiyi de sınırlı düzeyde tutmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın da öğretmenlerin bu yöndeki eğilimlerini destekleyerek daha bilimsel temelli eğitim almalarını sağlaması gerekmektedir (Ünal ve İlter, 2010). Öğretmenliğin kariyer basamakları olarak sınıflandırıldığı ve öğretmen gelişiminin teşvik edildiği Öğretmenlik Meslek Kanunu'nda Uzman Öğretmen olmak için gerekli şartlar; 10 yıl görev yapmış olmak ve bu süre sonunda yapılacak sınavdan 70 ya da üzeri puan almış olmak olarak belirlenmiştir. Yüksek lisans yapmış olan öğretmenlerin bu sınavdan muaf tutulması da lisansüstü eğitime olan ilgiyi artıracaktır (MEB, 2022).

Problem

Lisansüstü Eğitim; yükseköğretim kurumlarında yürütülen yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlilik programlarında yürütülen faaliyetleri ifade eder (YÖK, 2016). Öğretmenler mesleki yaşantıları süresince bireysel ve özellikle mesleki gelişimlerini sağlamak için gelişime yönelik etkinliklerini sürdürmeleri gerekmektedir. Lisansüstü eğitim toplumun ihtiyacı olan nitelikli insan gücünün temini noktasında önemli yere sahiptir (Koşar, Er ve Kılınç, 2019). Bu bağlamda öğretmenler kendi bireysel ve mesleki gelişimlerini bilimsel düzeyde sürdürmek ve akademik gelişimlerini sağlamak için yüksek lisans eğitime yönelmektedirler (Baldan ve Güven, 2018). Eğitim öğretim etkinliğinin sürdürülebilmesinde; uygulayıcı, yol gösterici ve motive edici rolü bulunan öğretmenlerin, lisansüstü eğitim alma nedenlerinin neler olduğunun belirlenmesi ve lisansüstü eğitime yönlendirici etkenlerin tespitinin sağlanması da atılacak adımların neler olması gerektiğinin belirlenmesini sağlayacaktır

Araştırmanın Amacı

Öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimleri için özellikle mesleki görev süreleri boyunca alanlarında meydana gelen gelişmelerin yakından takip edilmesi son derece önemlidir. Bu gelişimin en önemli kısmını da lisansüstü eğitim oluşturmaktadır (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012). Bu araştırmanın amacı Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesindeki okullarda çalışan ve çeşitli kademelerde görev yapan öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma nedenlerinin belirlenmesidir. Bu bağlamda lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin lisansüstü eğitim almaya karar verme süreçleri, lisansüstü eğitim alma nedenleri ve lisansüstü eğitim sonrası beklentilerinin ve beklentilerin gerçekleşme durumlarının neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Lisansüstü eğitim öğretmenlere özellikle mesleki gelişim düzeyinde önemli katkılar sunmaktadır (Turhan ve Yaraş, 2013). Eğitim öğretimde kalitenin artırılması için eğitimi sunan öğelerden olan öğretmenin mesleki ve kişisel gelişimi ve donanımı son derece önemlidir. Öğretmenin gelişimi, donanımı ve yeterlikleri sağlanmadan eğitim ve öğretimin kalitesinin artırılmasından bahsedilemez (Seferoğlu, 2004). Öğretmenlerin lisansüstü eğitime olan yönelimlerinde etkili olan nedenlerin tespitinin sağlanması eğitimde istenilen kalitenin yakalanabilmesi için oldukça önem arz etmektedir. Bu araştırma da bu nedenlerin tespit edilebilmesi için; MEB bünyesinde görevini sürdüren ve yüksek lisans eğitimini tamamlamış öğretmenlerle yapılan görüşmeler neticesinde yukarıda belirtilen sorulara cevap alınabilmesi amacıyla yapılmıştır.

Sayıtlar

Öğretmenin niteliklerinin ve donanımının artması, sadece öğreten konumda olmaktan öte bilgiyi sürekli öğrenen ve üreten duruma gelebilmesi (Toprak ve Taşkın, 2017) için bilimsel olarak bilmenin ve bilgi üretmenin yollarını takip etmesi gerekir. Bunu sağlamak, hâlihazırda lisans öğrenimini tamamlamış olan öğretmenin lisansüstü öğrenime yönelmesi ile mümkün olabilir.

Öğretmenler; kişisel ve mesleki gelişimlerini sürdürmek, akademik olarak kariyerlerinde ilerlemek ve MEB bünyesinde kariyer basamaklarında yükselmek maksatlı lisansüstü eğitim alma eğilimindedirler. Araştırmanın ana odak noktasını da bu üç ana başlık oluşturmaktadır. Koşar, Er ve Kılınç (2019) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin yüksek lisans eğitimi alma nedenlerinin bireysel fayda sağlamak maksatlı olduğunu belirtmişlerdir.

Sınırlılıklar

Ülkemizde bir milyon üzerinde öğretmen görev yapmaktadır (MEB, 2020). Bu öğretmenlerin de %7'si yüksek lisans mezunudur (Sabancı, 2011). Her ne kadar yüksek lisans almış öğretmen sayıları istenilen düzeyde değilse de yapılacak araştırma için lisansüstü eğitim almış bütün öğretmenlere ulaşmak mümkün değildir. Araştırmanın nitel araştırma yönteminde olması da beraberinde; ulaşılabilecek maksimum kişi sayısında zaman ve maliyet gibi bir takım sınırlılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Araştırma Samsun ili merkez ilçelerinde (Atakum, İlkadım ve Canik) görev yapan lisansüstü eğitim almış öğretmenler ile sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Lisansüstü eğitim: Lisans diplomasıyla doktora arasındaki akademik derece (TDK). Yükseköğretim kurumlarında yürütülen yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlilik alanlarını ifade eder (YÖK, 2016).

Öğretmen: Mesleği bilgi öğretmek olan kimse, hoca, muallim muallime (TDK). 1793 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43 maddesinde “Eğitimi öğretim ve bununla ilgili yönetim görevleri üzerine özel ihtisas alan ve bu görevleri Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun şekilde ifa eden kişi” şeklinde tanımlanmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Lisansüstü Eğitim Nedir?

Türkiye’de eğitim kademeleri erken çocukluk eğitimi ile başlayıp lisansüstü eğitime doğru devam etmektedir. Ülkemizde eğitim; okul öncesi eğitim, ilkökul, ortaokul, lise, ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim şeklinde gerçekleşmektedir. Türkiye’de ilkökoldan ortaokula geçiş sınavsız yapılmaktadır ancak ortaokuldan liseye geçişte ve liseden yükseköğretime geçişlerde merkezi sınav uygulaması yapılmaktadır (Küçükler, 2017). Eğitim kademeleri arasında her ne kadar geçişlerde merkezi sınava yer verilse de ön lisans öncesi eğitimin zorunlu 12 yıl olarak devamı uygulaması yapılmaktadır. Yükseköğretim olarak adlandırılan ön lisans ve lisans eğitimi programları için ise merkezi sınav ile öğrenci alımı yapılmaktadır (Atılğan, 2018). Lisansüstü eğitimin ilk basamağı olan yüksek lisans eğitimine kabul için ise lisans diploması ve belirlenen ALES puanına sahip olmak gerekir. Bazı bölümler için ALES puanı aranmazken bazı bölümlere de yazılı ya da sözlü sınavla kabul yapılmaktadır (YÖK, 2016).

Lisansüstü eğitim; yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlilik alanlarını ifade eder (YÖK, 2016). Karaman ve Bakırcı (2010) lisansüstü eğitimi dört yıllık eğitim sonrası lisans diploması alan öğrencilerin; lisans diploması aldığı ya da ilgi duyduğu bilim alanında, enstitüler aracılığıyla sunulan yüksek lisans ve doktora yapması neticesinde uzmanlaştığı ve toplumların ihtiyacı olan bilim insanı ve yüksek nitelikli insan gücünün yetiştirildiği eğitim programı olarak tanımlamıştır. Lisansüstü eğitim üniversitelerde akademik dereceler elde edilmesi, bilginin üretilmesi ve toplumun gelişimini sağlayacak nitelikli insan gücünü oluşturmak ve lisansüstü eğitim sadece salt bilgi aktarımı şeklinde değil de bilginin üretimini önceliğine alan, bilim insanı yetiştiren üst düzey eğitim programı olarak da ifade edilebilir (Ahlaz, A. 2006). İnsanlığın sahip olduğu teknolojik ve bilimsel gelişmişlik düzeyinin oluşmasında, oluşturulmuş ortak miras olan bilimsel bilginin önemi son derece büyüktür. Bilmekten de öte bilmenin yollarının ve öğrenmeyi öğrenerek bilgi üretmenin kavratılması, bilimin oluşturulmasını sağlar. Yukarıdaki tanımlar ve ifadeler bu görevin enstitüler ve lisansüstü eğitim tarafından sağlandığını göstermektedir. Lisansüstü eğitim ülkenin ve insanlığın her geçen gün artan bilgi ihtiyacını, bilgiyi üreterek sağlayacak ve yeni bilgilerin de ilk basamaklarını oluşturacak olan öğretim faaliyetidir. Teyfur ve Çakır da (2018) lisansüstü eğitimin; günümüz dünyasının önemli uzmanlık alanı, dünyada geçerliliği kabul gören, saygınlık kazanmak ve kariyer planlamasının önemli bir adımı olduğunu ifade etmiştir.

Lisansüstü Eğitimde Öğretmenler: Güncel İstatistikler

Lisansüstü eğitimin ülkemizde isteğe bağlı gerçekleşmesi ve öğretmenlik mesleği için ön şart kabul edilmemesi öğretmenlerin lisansüstü eğitim görüp görmemesi durumlarında olumsuz anlamda bulguların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012). Türkiye’de öğretmenlerin lisans mezunu olma oranı %92 gibi yüksek seviyelerde iken; lisansüstü eğitim almış olan öğretmenlerin toplam öğretmenler içerisindeki oranı yaklaşık %7 seviyelerindedir. Bu veri içerisinde de doktora yapmış öğretmenlere ait oran ise %0,18 seviyelerinde ve oldukça düşük bir konumdadır (TEDMEM, 2019).

Öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönelimlerinin sağlanması ve lisansüstü eğitim almış öğretmen oranının artırılması eğitimin önemli taşlarından olan öğretmenin donanımına önemli katkılar sağlayacaktır. Bu katkı dolaylı ya da direkt olarak okullarımızda sunulan eğitimin kalitesine de yansiyarak ülkemizin uluslararası düzede konumunu olumlu olarak yukarı seviyelere ulaştıracaktır. Milli Eğitim Bakanlığı da öğretmenlerin gelişimini sağlama hedefiyle çalışmalar ve programlar geliştirirken öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerini yükseltecek adımları destekleyici uygulamalar planlamaktadır. Bunların en önemlileri arasında 2023 Eğitim Vizyon Belgesini gösterebiliriz. 2023 Eğitim Vizyon Belgesinin İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve Yönetimi başlığı altındaki hedeflerden birisi; öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin genel ve alana yönelik becerilerini artırmak için lisansüstü eğitim programlarının oluşturulacağıdır (MEB 2023 Eğitim Vizyonu).

Milli Eğitim Bakanlığının yapmış olduğu öğretmenlerin özlük haklarında iyileştirmeyi içeren, mesleki ve kişisel gelişimi destekleyen bir diğer önemli adım da Öğretmenlik Meslek Kanunu olmuştur. Öğretmenlik Meslek Kanunu, eğitim hizmetlerinin yürütücüsü olan öğretmenlerin atanmaları, mesleki gelişimleri ve kariyer basamaklarını düzenleyen bir kanundur (MEB, 2022). Bu kanunun öğretmen kariyer basamakları düzenlemesini

içeren 6. Maddesinin 3. kısmında yüksek lisans eğitimini tamamlayanların uzman öğretmenlik için yapılması planlanan yazılı sınavdan, doktora eğitimini tamamlayanların ise başöğretmenlik için yapılması öngörülen yazılı sınavdan muaf tutulmasına dair bölümlerin olduğu görülmektedir (Öğretmenlik Meslek Kanunu, 2022). Öğretmenlik Meslek Kanunu ve 2023 Eğitim Vizyon Belgesinde de görüldüğü gibi öğretmenlerin kişisel gelişimleri ve özellikle de mesleki gelişimlerinin sürdürülmesi ve artırılması için Milli Eğitim Bakanlığı çalışmalar sürdürmektedir.

Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin sürdürülmesi etkili okul ve öğrenci başarısının yükseltilmesinin temel unsurudur. Tıpkı öğretmenin inanç, tutum, duygu ve deneyimlerinin eğitimin kalitesini ve başarısını etkilediği gibi mesleki gelişim de başarıyı etkileyen önemli faktörlerdendir (Özgenel, 2019). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapma nedenleri araştırılırken yapmama nedenlerinin neler olduğunun incelenmesi ve bu engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik de incelemeler yapılması gerekmektedir. Toprak ve Taşkın (2017), öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapmama nedenlerini araştırdıkları çalışmalarında öğretmenlerin lisansüstü eğitimi yoğun, yıpratıcı, ekstra maddi yük getirici ve okuldaki dersler ile ayarlamakta sorun oluşturduğu gibi belli başlı nedenler olarak belirtmişlerdir. Öğretmenler arasındaki lisansüstü eğitim alanların sayısının artırılabilmesi için yapılacak düzenlemelerde bu konuların dikkate alınarak önlemler alınması son derece etkili olacaktır.

Lisansüstü Eğitimin Öğretmen Davranışına Etkileri

İnsanların hayatlarının en önemli evresini ve yaşantılarının oldukça önemli bir bölümünü iş hayatı oluşturur. İnsanlar hayatlarının her evresinde olduğu gibi iş hayatlarında da kendilerini gerçekleştirip doyuma ulaşmak gayreti içerisinde olurlar. Fizyolojik ihtiyaçlardan çok da farklı olmayan iş doyumu beraberinde bir takım ihtiyaçlar da ortaya çıkarmaktadır. İnsan yaşamının böylesine uzun bölümünü oluşturan iş hayatı sürekli yenilenme ve gelişimi de zorunlu kılmaktadır (Başar ve Kösem, 2019). Lisansüstü eğitimi oluşturan yüksek lisans ve doktora eğitimleri, öğretmenler ve alanında kendini geliştirmenin yanında güncel gelişmelerin takibi konusunda istekli olan bireylerin başvuracağı en önemli kapıdır. Alanında kabul gören en son uygulamalar ve geliştirilen kuramsal bilgilerin meslek icra eden kişilerin talebi doğrultusunda yaşam boyu öğrenme süreci mesleki gelişimi ifade etmektedir (Eroğlu ve Özbek, 2020). Lisansüstü eğitim bireysel ya da mesleki gelişimin ve hayat boyu öğrenme kavramının önemli bir uygulama biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır ancak bireyler lisansüstü eğitimi her ne amaçla almış olurlarsa olsunlar iş yaşamlarında önemli bir motivasyon kaynağı kazanmış olurlar (İlter, 2020). Lisansüstü eğitim sonrası öğretmenlerin kazanmış oldukları motivasyon neticesinde alanda profesyonelleşme ve akademik olarak kariyer basamaklarında ilerleme yöneliminde olmaları da beklenen bir durumdur. Başar ve Kösem (2019) yaptıkları çalışmalarında lisansüstü eğitimin etkisini; kendini geliştirme, ilerleme ve gayretlerini artırma yönündeki bölümlere yüksek oranda katılımın olduğunu bu durumun hem kişisel hem de mesleki yaşam davranışlarına olumlu yönde aktarıldığını tespit etmiştir. Öğretmen adayları ile yapılan ve 558 öğretmen adayının katıldığı çalışmalarında İlhan, Öner Sünkür ve Yılmaz (2012) öğretmen adaylarının lisansüstü eğitimin kişisel gelişim, ülke kalkınması ve eğitimin kalitesinin ilerlemesi konularında önemli role sahip olduğu yönünde olumlu tutumlara sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

İlgili Araştırmalar

İlgili alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde lisansüstü eğitim (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012; Baldan ve Güven, 2018; Can, 2019; Eroğlu ve Özbek 2020; Özgenel, 2019; Seferoğlu, 2004; Turhan ve Yaraş, 2013), öğretmenlerin lisansüstü eğitimden beklentileri (Avcı ve Akdeniz, 2021; Baş, 2013), öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönelik tutumları (İlter, 2020; İlhan, Öner Sünkür ve Yılmaz, 2012; Kocabaş, selçinoğlu ve Kırmızı, 2006; Ünal ve İlter, 2010), öğretmenlerin lisansüstü eğitim sırasında karşılaştıkları zorluklar (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012; Avcı ve Akdeniz, 2021; Başer, Narlı ve Günhan, 2005; Teyfur, 2018), öğretmenlerin lisansüstü eğitim hakkındaki görüşler (Karakütük, 2000) gibi bir çok konuda araştırmalar gerçekleştirilmiş olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma nedenleri konusunda alanyazında yeterli sayıda çalışmaya rastlanılmamıştır.

Koşar, Er ve Kılınç (2020) yaptıkları çalışmalarında mesleki gelişim, sosyal statü sağlama ve ekonomik destek sağlamak sonucuna ulaşmışlardır. Lisansüstü eğitimlerini sürdüren okulöncesi ve sınıf öğretmenleriyle yapılan çalışmada öğretmenlere yöneltilen lisansüstü eğitime başlama nedenlerine ilişkin soruya öğretmenlerin çoğunluğunun akademik kariyer yapmak cevabını verdikleri, sonrasında ise mesleki gelişim ve akademik ve bilimsel çalışmalar üretmeyi sevdikleri yönündeki cevaplar takip etmiştir (Avcı ve Akdeniz, 2021). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim tercih sebeplerinin araştırıldığı bir diğer çalışmada ise tercih sebeplerinin; kişisel gelişim, mesleki kariyer ve akademik personel olmak şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012). Öğretmenlerin lisansüstü eğitimden beklentilerini araştıran çalışmada Baş (2013) Akademik, kişisel ve mesleki yarar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarına ilişkin çalışmada İlter

(2020); akademik özerklik, kariyer gelişimi, eleştirel düşünme ve profesyonel yetkinlik ile değerler oluşturulması konularında yararlar sağladığı sonucunu elde etmiştir. Eğitim programları ve öğretim alanındaki doktora eğitiminin öğretmenlerin mesleki gelişimine etkisini araştıran Baldan ve Güven (2018) Öğretmenlerin eğitim programları ve öğretim alanında doktora programlarına başlama nedenlerini, mesleki gelişim ihtiyacı, kurumlarına katkı sunma ihtiyacı ve bireysel ilgi şeklinde sıralamıştır. Öğretmen adayları ile yapılan ve öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının araştırıldığı araştırmalarda Süner, Balçı, Sevindik ve Er (2013) öğretmen adaylarını başarı durumları ve okudukları bölümler açısından incelemişler ve öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşırken, benzer şekilde Dönmez, Aydoğdu, sever ve Aypay (2012) da öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik çok yüksek olmamakla birlikte olumlu tutum içerisinde oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseninde kurgulanmıştır. Nitel araştırma insanın kendini anlaması ve geliştirmesi maksadıyla oluşturduğu sosyolojik yapıları ve sistemleri ayrıntılı olarak incelemek maksadıyla geliştirilen bir bilgi üretme sistemidir (Baltacı, 2018). Durum çalışması ise nasıl ve niçin soruları temelinde araştırmacının bir problemi ayrıntılı şekilde incelemesine imkân veren araştırma desendir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Çalışma Grubu

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Dağılımları

Demografik değişken	Kategori	f
Cinsiyet	Kadın	6
	Erkek	5
Yaş	20-30	1
	31-40	4
	41-45	6
Branş	Okul öncesi	3
	Fen bilimleri	2
	Sınıf öğretmenliği	1
	Rehberlik	1
	Matematik	1
	Türk dili ve edebiyatı	1
	Sanat tarihi	1
	Özel eğitim	1
Mesleki kıdem	1-5	1
	11-15	1
	16-20	4
	20 ve üzeri	5
Okul türü	Ortaokul	4
	Okul öncesi	3
	Lise	2
	İlkokul	1
	Özel eğitim	1

Çalışmanın katılımcılarını Samsun ili merkez ilçelerinde (Atakum, Canik ve İlkadım) 2021-2022 eğitim öğretim yılında çeşitli branş ve okul türlerinde görev yapmakta olan 11 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcı öğretmenler amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından oluşturulan ölçüt ya da ölçütler listesini karşılayan durumların çalışılması ölçüt örnekleme yöntemini ifade eder (Baltacı, 2018). Bu çalışmanın ölçütü Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir kurumda görev yapıyor olmaktır. Katılımcıların 5'ini erkek, 6'sını kadınlar oluşturmaktadır. Katılımcılar farklı branş, okul türü, kıdem yılı ve yaş gruplarından belirlenmiştir. Katılımcıların çeşitliliğini artırmak için farklı okul kademelerinden (okulöncesi, ilkököl, ortaokul ve lise) ve farklı branşlardan 11 öğretmenle görüşülmüş ve verilere ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmamızda yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme; görüşme öncesinde araştırmacının hazırladığı sorular çerçevesinde gerçekleşen ancak görüşme sırasında ortaya çıkabilecek durumlar neticesinde eklemeler de yapılarak gerçekleştirilir. Görüşme formunun hazırlanmasında ilgili alanyazın incelenmiştir. Görüşme formunda kişisel demografik bilgilerin olduğu form ve amaca yönelik sorulardan oluşan temel sorulara ve soruları tamamlayıcı nitelikteki alt tamamlayıcı sorulara yer verilmiştir. Soruların belirlenmesi esnasında eğitim bilimleri alanında çalışmalar yapmış olan ilgili konuda

çalışmaları bulunan bir uzmandan görüş alınmış ve formun oluşturulması sağlanmıştır. Uzman görüşü neticesinde düzenlenen forma son hali verilerek görüşme formu oluşturulmuştur.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması sürecinde görüşme öncesi öğretmenlerle iletişime geçilerek araştırma konusu ve içeriği hakkında bilgilendirme yapılarak katılımcıların uygun olduğu zaman ve mekânda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesinde; görüşmeden elde edilen kişisel bilgilerin ve verilerin paylaşılmayacağı, yalnızca araştırma için kullanılacağı ifade edilmiştir. Katılımcılar K1, K2 şeklinde kodlanmıştır. Görüşmede ses kaydı yapılabilmesi için katılımcılardan izin istenmiş, katılımcılardan izin verenlerden ses kaydı alınmıştır. Katılımcıların kendilerini rahat hissedebilmeleri adına samimi bir ortam oluşturulmuş ve istedikleri zaman görüşmeyi sonlandırabilecekleri ifade edilmiştir. Görüşmeler 20 – 30 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Görüşmeler sırasında kaydı yapılan sesler ve görüşme formları yazıya geçirilmiş ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi birbirine benzeyen veriler; temalar, konular çerçevesinde bir araya getirilerek bunların okuyan kişinin anlayabileceği şekilde düzenlenmesidir (Karataş, 2015). Bu çalışmada da görüşmeler neticesinde elde edilen verilerin dikkatli değerlendirilmesi sonucu tespiti yapılan benzerlikler ve ilişkiler belirli temalar altında gruplandırılmıştır. Veriler sonucu elde edilen bulguların analizinde zaman zaman katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılara da yer verilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Alma Nedenleri

Lisansüstü eğitim almış öğretmenlerle görüşmeler gerçekleştirilmiş ve ilk soru olarak “Öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma nedenleri nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Soruya öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar neticesinde erişilen bilgilere göre aşağıdaki Tablo 2 oluşturulmuştur.

Tablo 2: Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Alma Nedenleri

Temalar	Kodlar	f
Mesleki kariyer	İdareci olmak	6
	Kademe ilerlemesi elde etmek	5
	Öğretmenlik kariyer basamağından yararlanmak	5
	Akademik kariyer elde etmek	3
Mesleki gelişim	Alan hâkimiyetini artırmak	7
	Öğretmenlik becerilerini geliştirmek	5
	Öğrencilerle iletişimi artırmak	3
	Yeni bilgi ve beceriler elde edebilmek	3
Ekonomik nedenler	Ek ders ücretini zamlı almak	6
	Uzman öğretmenliğin maaşlara katkısından yararlanmak	3
Diğer	Merkeze tayin olmak	3
	Sosyal çevre edinmek	2
	Kendimi daha genç hissetmek için	2

Katılımcıların görüşmede yöneltilen “*öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma nedenleri nelerdir?*” sorusuna verdikleri cevaplar mesleki kariyer, mesleki gelişim, ekonomik nedenler ve diğer nedenler olarak kodlanarak kategorize edilmiştir. Mesleki kariyer amacıyla lisansüstü eğitim almaya karar veren öğretmenlerin çoğunluğunun okul yönetim kademesinde idareci olmak maksatlı lisansüstü eğitim almaya karar verdikleri görülmüştür.

“Yönetici olarak kariyerime devam edersem puanlama kriterlerinde ek bir puanı olması da yine lisansüstü eğitimi benim adıma cazip hale getirdi” (K4)

“İdareci olduğum zaman ücret artışlarından yararlanamamak olumsuz gibi dursa da idarecilik için puan sağlaması artı olarak değerlendirilebilir” (K10)

“Yönetimsel beceriler kazanabilmek için gerekli olduğunu düşünüyorum.(benim yüksek lisansım Eğitim Yönetimi alanında)Yüksek lisans yapmak Yöneticilik atamalarında ve Uzmanlık kariyerinde de önemli bir rol oynuyor sonuçta, ayrıca öğretmenler için belli bir getirisi de var ek ders ödemelerinde %7 fazla almaları gibi yöneticilerde olmaması da ayrı bir sorun tabi ki” (K7)

Okul idaresinde görev almak dışında nedenler ise sırasıyla kademe ilerlemesi elde etmek ve öğretmenlik kariyer basamağından yararlanmak şeklinde sıralanmıştır.

“Öğretmenlik Meslek Kanunu’nda yer alan özlük iyileştirmelerinin bir kısmından lisansüstü eğitim aldığım için sınav ya da herhangi bir engel olmaksızın faydalanma imkânım olacak.” (K4)

“Yeni bilgi ve beceriler edinmek, bir alanda uzmanlaşmak, yetkinlik kazanmak ve kademe ilerlemesi almak.” (K9)

Öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma nedenleri arasında en yüksek frekans değerine sahip bir diğer başlık ise mesleki gelişimlerini artırmak olmuştur. Özellikler de öğretmenlerin mesleki gelişimleri doğrultusunda alan hâkimiyetlerini artırmak amacıyla lisansüstü eğitime yöneledikleri görülmektedir.

“Alan hâkimiyetini ve bilgilerini arttırmak lisansüstü eğitimde en önemli nedenler arasında yer almaktadır”(K3).

“Lisansüstü eğitimin mesleğimi uygularken bana farklı bir bakış açısı kazandıracağı düşüncesi, daha verimli olabileceğim fikri bana oldukça etkileyici geldi.”(K1)

Öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma nedenleri arasında mesleki kariyer ve mesleki gelişim amacı dışında ekonomik nedenler de önemli bir etken olmuştur. Öğretmenlik meslek kanunu neticesinde maaşlarına yansıyacak olan uzman ve başöğretmenliğin katkısı ile ek ders ücretlerine de belli bir yüzdelik oranında etki edecek olması lisansüstü eğitime yönelimi etkileyen önemli nedenler olarak görülmektedir.

“Uzman öğretmenlikten sınavsız faydalanmak, ek ders ücretlerinde %5’lik artıştan faydalanma ve kişisel gelişim ile öğrencilerime daha fazla fayda sağlamak için.”(K10)

Lisansüstü eğitim nedenleri arasında bir diğer neden de öğretmenlerin özellikle köylerde ve uzak ilçelerde görev yaparken merkez ilçelere doğru yer değiştirmelerinin zor olması ve lisansüstü eğitimin kolaylaştırıcı rolünün olmasıdır.

“Köylerden, birleştirilmiş sınıflardan tek öğretmenlikten kurtulmanın tek yolunu eğitim yönetimi alanında yüksek lisans eğitimi yapmak olarak gördüğüm için yüksek lisans yaptım.”(K11)

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitime İlişkin Beklentilerinin Karşılanıp Karşılanmama Durumları

Katılımcıların lisansüstü eğitime yönelik beklentilerinin karşılanıp karşılanmama durumlarına ilişkin veriler Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3: Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Beklenti Karşılanma Durumları

Temalar	Kodlar	f
Karşılanan beklentiler	Kademe ilerlemesi elde etmek	7
	Uzman öğretmenlikten yararlanmak	5
	Artırımlı ek dersten yararlanmak	4
	Mesleki gelişim ve özgüven kazanmak	4
	Akademik ve mesleki çevre edinmek	3
Karşılanmayan beklentiler	Yetersiz ücret katkısı	7
	Mesleki kariyer için netlik olmaması	4
	Tezsiz yüksek lisansın akademik devamın olmaması	4
	Ek hizmet puanı sağlamaması	3
	İstenilen üniversitede göreve başlayamamak	2

Öğretmenlere görüşmelerde yöneltilen lisansüstü eğitimden beklentilerinin karşılanıp karşılanmama durumlarına yönelik soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda lisansüstü eğitim sonrası karşılanan ve karşılanmayan beklentiler ayrı temalar olarak ayrılmış ve verdikleri cevaplar kategorize edilmiştir.

Öğretmenlerin verdiği cevaplarda lisansüstü eğitim beklentilerinden aldıkları eğitim sonrası karşılanan beklentilerinin en çok net kazanımlar sunan ekonomik ve kariyer odaklı cevaplar olduğu görülmektedir. Özellikle kademe ilerlemesi elde etmek, öğretmenlik kariyer basamağından faydalanmak ve artırımlı ek ders ücretinden faydalanmak önemli yer tutmaktadır.

“Mevcut sistemde lisansüstü eğitim alanlara bir kademe ilerlemesi veriliyor olması ve fiilen girilen ek derslerin artırımlı olarak ödeniyor olması avantajlı bir durumdur.” (K4)

“Uzman öğretmen oldum, kademe ilerlemesi sağladım ve çalışma arkadaşlarımdan farklı ek ders ücreti aldım.” (K2)

Mesleki gelişim, özgüven kazanmak, akademik ve mesleki çevre edinmek de öğretmenlerin lisansüstü eğitimden karşılanan beklentileri arasında önemli yer tutmaktadır.

“Lisansüstü eğitim sürecinde tanınan meslektaşlarla, bilgi, beceri, fikir vb yönden görüşmeler, fikir alış-verişleri yapılabilir olması, arkadaş çevresinin zenginleşmesi, vizyon oluşturmaya ve mesleki özgüven oluşturmaya.”(K9)

Öğretmenler lisansüstü eğitim tamamlamaları sonrası elde etmeyi umdukları kazanımlara yönelik beklentilerinden karşılanmayanları ise ücretlere yansıyan ücret katkısının yetersizliği, öğretmen meslek kanunundaki belirsizlikler,

tezsiz yüksek lisans sonrası akademik devamlılığın olmaması ve çalışılan yıla göre elde edilen hizmet puanına sağladığı katkıların olmaması şeklinde sıralamışlardır.

“Uzman öğretmen olma sürecinin uzaması, uygulanmaya başlamaması, tezsiz yüksek lisansın geçerli olup olmayacağının netleşmemesi.” (K8)

“Fiiilen girilen ek derslerin artırımı olarak ödeniyor olması avantajlı bir durum olsa da lisansüstü eğitim için ödenen ücretler (özellikle uzaktan eğitim) karşısında alınan iyileştirme ücretleri öğretmenler açısından cazip olmaktan uzakta.” (4)

“Tezsiz yüksek lisansın tezli yüksek lisans gibi doktora yapabilme imkânının olmaması.” (K7)

Lisansüstü Eğitimin Öğretmenlere Akademik, Sosyal, Kültürel Vb. Katkıları

Öğretmenlere sorulan “Lisansüstü eğitimin öğretmenlerin akademik, sosyal, kültürel vb. katkıları nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplara ait bulgular Tablo 4’ de gösterilmiştir.

Tablo 1: Lisansüstü Eğitimin Öğretmenlere Akademik, Sosyal, Kültürel Vb. Katkıları

Temalar	Kodlar	f
Akademik	Akademik çevre edinmek	6
	Alandaki öğretmenlerle fikir alışverişinde bulunmak	6
	Alandaki gelişmeleri takip etmek	4
	Bilimsel araştırma yapmayı öğrenmek	3
	Alanla ilgili kitap yazmak ve araştırma yapmak	2
Sosyo-kültürel	Farklı kişilerle tanışma imkânı elde etmek	6
	Sosyal saygınlık kazanmak	4
	Saha çalışmalarıyla kültürleri tanıma imkânı sağlamak	3
	Sosyal ve kültürel katkısı olmamıştır	2

Katılımcılar “*lisansüstü eğitimin akademik, sosyal ve kültürel katkıları neler olmuştur?*” sorusuna verdikleri cevaplarda akademik çevre edinmek, alandaki öğretmenlerle fikir alışverişinde bulunmak ve farklı kişilerle tanışma imkânını en fazla dile getirmişlerdir. Bunları takiben alandaki gelişmeleri takip etmek ve sosyal saygınlık kazanmak da öğretmenler tarafından oldukça fazla ifade edilmiştir. Bilimsel araştırma yapmayı öğrenmek ve saha çalışmaları sırasında farklı kültürleri tanıma fırsatı edinmiş olmak da lisansüstü eğitimin öğretmenlere sağladığı katkılar arasında sıklıkla belirtilmiştir.

“Akademik olarak eğitim alma süreci ve sonrasında akademisyenlerle iletişim içinde olabiliyor olmak gerçekten mesleğimiz adına çok önemli bir durum.” (K4)

“Lisansüstü eğitim süreci, eğitim sürecinde tanışmış olduğum meslektaşlarımla, çeşitli fikir alış-verişini yapabilmeme, sosyal buluşmalar gerçekleştirebilmeme katkı sağladı.” (K7)

“Yeni arkadaşlar edinme, yeni akademisyenlerle tanışma, dinleme ve fikirler elde etme.” (K8)

“Akademik: Kaliteli lisansüstü eğitim alan bir öğretmen bir araştırma planlayabilmekte, yürütebilmekte, bir makale yazabilmekte ve bir projeyi kolayca planlayabilmektedir. Ayrıca dersini anlatırken uygun teknik ve yöntemi seçebilmektedir.” (K6)

“Kendini geliştirmek isteyen öğretmenler ile karşılaşarak onlarla etkileşim halinde olmak ve okul iklimine olan bakış açımı geliştirmek” (K11)

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonuçları öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma nedenlerini sıralarken kesin sonuçlar elde etmeyi amaçlayan ifadeler kullandıklarını göstermiştir. Öğretmenler lisansüstü eğitimin mesleki gelişimlerine olumlu yönde katkı yaptığını ifade ederken lisansüstü eğitim sırasında karşılaşılan sorunların giderilmesinin lisansüstü eğitim alan öğretmen sayısında belirgin düzeyde artış sağlayacağını da belirtmişlerdir.

Lisansüstü eğitim alma nedenleri arasında en fazla ifade edilen neden olarak okul idaresinde görev almak istemelerini ve alan hâkimiyetlerini artırmak istemelerini göstermişlerdir. Bu sonuç öğretmenlerin lisansüstü eğitimi hizmetiçi eğitimlerin dışında oldukça önemli bir mesleki gelişim yolu olarak gördüklerini göstermektedir.

Diğer önemli bir neden olarak da lisansüstü eğitimin ekonomik katkı sağlayacak olmasını tercih sebebi olarak ifade etmişlerdir. Öğretmenler bu katkının oldukça sınırlı düzeyde olduğunu da belirtmişlerdir. Lisansüstü eğitimin en önemli katkısının ek ders ücretlerine yansıtılan belli orandaki artış olduğunu ancak bu oranın oldukça düşük olduğunu dile getirmişlerdir. Bunun nedeni olarak da her öğretmenin ek ders ücreti alamadığını dolayısıyla

lisansüstü eğitimin ek ders ücretlerine yönelik getirisinden faydalanamadıklarını dile getirmişlerdir. Toprak ve Taşkın (2017) öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapmama nedenlerini araştırdığı çalışmalarında en önemli neden olarak yoğun ve yıpratıcı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Böylesine yoğun çalışmanın öğretmenlere maddi olarak da katkı sunması tercih nedenini artıran önemli bir unsur olacaktır.

Öğretmenlik kariyer basamaklarında yapılan ve öğretmenlerin çalışma yılları ve aldıkları eğitim doğrultusunda elde edecekleri kariyer ünvanlarını elde etmeden önce uygulanacak sınavdan muaf olabilmek için lisansüstü eğitimin katkısını dile getiren öğretmen de oldukça önemli sayıda olmuştur. Kariyer basamaklarında yapılacak bu yükselmenin sağlayacağı olumlu ekonomik katkının da lisansüstü eğitime olan bakış açısını ve lisansüstü eğitim alma nedenlerini olumlu etkilediğini de belirtmişlerdir.

Öğretmenler lisansüstü eğitim alma nedenlerini sıralarken akademik kariyer oluşturmak için eğitim aldıklarını da ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Baş (2013) öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönelik beklentilerini araştırdığı çalışmasında öğretmenlerin lisansüstü eğitim beklentilerinin ilkinin akademik yarar sağlamak istemelerinin oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenler lisansüstü eğitimin olumlu katkılarını en üst düzeyde akademik çevre edinmek ve farklı kişilerle tanışma ve fikir alışverişinde bulunmak olarak sıralamışlardır. Öğretmenler lisansüstü eğitimden beklentilerini ifade ederken lisansüstü eğitimin ücretlere katkısının sınırlı olmasını, tezsiz yüksek lisans sonrası akademik devamın mümkün olmaması ve öğretmenlere sağladığı ek hizmet puanının verilmemesi olarak sıralamışlardır. Koşar, Er ve Kılınç (2019) yaptıkları çalışmalarında ulaştıkları sonuçlardan biri de bu çalışmada olduğu gibi lisansüstü program sonucunda elde edile kazanımların yetersiz olduğudur.

Öneriler

Yapılan bu ve benzeri araştırmalar öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarının temel nedeni olarak mesleki ve akademik yararı ön planda tuttuklarını ortaya koymaktadır. Öğretmenlik profesyonel bir meslek olması dolayısıyla daha en başından itibaren bu mesleği icra edecek kişilerde bulunması gereken özellikler ve bilgi birikimi oldukça yüksek seviyededir. Kişisel ve mesleki gelişimin sürdürülmesi sürekli gelişen teknolojik yeniliklerin olduğu bir dünyada öğretmenler adına da kaçınılmazdır. Bu gelişimin düzenli ve sürekli olarak yapılabilmesi, gelişimin nasıl olacağının ve bilmeyi bilmenin öğretilmesi için ise lisansüstü eğitimin öğretmenler arasında yüksek oranda gerçekleştirilmesinin sağlanması gerekir. Varolan bütün sistemler içerisinde zamanla ortaya çıkan ve aksayan yönlerin olması doğaldır. Ancak bu aksayan yönlerin zamanla yapılan farklı düzenlemelerle giderilmesi ise doğru olan ve yapılması gereken eylemdir. Öğretmenler arasında sürdürülebilir bir mesleki gelişimin tesis edilebilmesi ve bu sürdürülebilir gelişimin önemli bir basamağının da lisansüstü eğitimle gerçekleştirilmesi isteniyorsa teşvik edici bazı düzenlemelerin hayata geçirilmesi sağlanmalıdır. MEB ile YÖK işbirliği ve uyum içerisinde hareket ederek, kolaylaştırıcı uygulamalar sunarak öğretmenler arasında lisansüstü eğitim alan kişi sayısının artırılmasını sağlayabilirler. Lisansüstü eğitim sırasında ve sonrasında öğretmenlerin beklentilerinin karşılanması, bu beklentilere karşılık sunulacak her bir kazanımın da sembolik olmasının ötesinde öğretmene önemli derecede maddi ve manevi katkılar sunması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ahlaş, A. (2006). *Lisansüstü eğitim yapmakta olan Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlerinin lisansüstü eğitime bakış açısı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alabaş, R., Kamer, T. ve Polat, Ü. (2012). Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde lisansüstü eğitim: Tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları zorluklar. *E-International Journal of Education And Research* 3(4) 89-107.
- Atılgan, H. (2018). Türkiye’de kademeler arası geçiş: dün-bugünü ve bir model önerisi. *Ege Eğitim Dergisi/ Ege Journal of Education*, 19(1), 1-18.
- Baldan, B. Ve Güven, M. (2018). Öğretmenlerin mesleki gelişiminde lisansüstü eğitim: eğitim programları ve öğretim doktora programı. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 47(1), 1-36.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi / Journal of Bitlis Eren University Institute of Social Sciences*, 7(1), 231-274.
- Baş, G. (2013). Öğretmenlerin lisansüstü eğitimden beklentileri: nitel bir araştırma(Niğde ili örneği). *Yükseköğretim Dergisi* 3(2), 61-69.
- Başar, M. A. ve Kösem, S. Ş. (2019). Lisansüstü eğitimin mesleki yaşam ile iş ve yaşam doyumuna etkisi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi* 29(2019), 383-398.

- Dönmez, A., Aydoğdu, E., Sever, M. ve Aypay, A. (2012). Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2(1), 9-28.
- Eroğlu, M. ve Özbek, R. (2020). Etkili öğretmenlerin mesleki gelişimi. *Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 37(2020): 73-92.
- İlhan, M., Öner Sünkür, M. ve Yılmaz, F. (2012). İlköğretim öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi (Dicle Üniversitesi Örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 12(23), 22-42.
- İlter, İ. (2020). Akademik başarı, lisansüstü eğitim farkındalığı ve lisansüstü eğitim niyeti arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 53(1), 117-156.
- Karaman, S. ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* II,(2010): 94-114.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*. 1(1), 62-80.
- Koşar, D., Er, E. Ve Kılınç, A. Ç. (2019). Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görme nedenleri: nitel bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (53), 370-392.
- Köksalan, B., İlter, İ. ve Görmez, E. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve lisansüstü eğitim isteklilikleri üzerine bir çalışma. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 11(3), 277-299.
- Küçük, E. (2017). Türkiye’de kademler arası geçiş ve öğrenci akışının gelişimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 50(1), 43-97.
- MEB 2023 Eğitim Vizyonu URL: https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2023_E%C4%9Fitim%20Vizyonu.pdf Son Erişim Tarihi: 04.04.2022.
- MEB Hizmetçi Eğitim Yönetmeliği, 1995. URL: https://ankarahee.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_02/07123949_Meb_HizmetiYi_EYitim_YYnetmeliYi.pdf, Son Erişim Tarihi: 19.03.2022.
- Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973. URL: <https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1739&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Son Erişim Tarihi: 25.03.2022.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlightında Eğitim*, 58, 40-45.
- Öğretmenlik Meslek Kanunu, 2022 URL: <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.7354.pdf>, Son Erişim Tarihi: 19.03.2022.
- Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği. 2015. URL: <https://mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=20694&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeli&mevzuatTertip=5>, Son Erişim Tarihi: 15.03.2022.
- Özgenel, M. (2019). Öğretmenlerin mesleki gelişimlerine ilişkin fenomenolojik bir araştırma. *Academic Platform Journal of Education and Change* 2(2), 128-143.
- Sabancı, A. (2011). Lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin öğrenimlerine yönelik karşılaştıkları sorunlar, bu sorunlarla baş etme yöntemleri ve beklentileri, V. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, Gazi Üniversitesi.
- TEDMEM. (2019). TALİS 2018 sonuçları ve Türkiye üzerine değerlendirmeler. (TEDMEM Analiz Dizisi) Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Tezcan, M. (1985). Eğitim Sosyolojisi (Dördüncü Baskı) Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:150, 4.
- Teyfur, M. Ve Çakır, R. (2018). Lisansüstü eğitime devam eden öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar. *Turkish Studies* 13(19), 1745-1764.
- Turhan, M. ve Yaraş, Z. (2013). Lisansüstü programların öğretmen, yönetici ve denetmenlerin mesleki gelişimine katkısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 12(43), 200-218.

Türer, B., Balçın, M. D., Sevindik, N ve Er, Ö. (2013). Eğitim Fakültesinde Öğrenim Görmekte Olan Öğretmen Adaylarının Lisansüstü Eğitime Karşı Tutumları: Demirci Eğitim Fakültesi Örneği. VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, Sakarya Üniversitesi.

Ünal, Ç., ve İlter, İ. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olan tutumları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2010 14(2): 1-18.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, R.B., Erden, G.E., Sarıca, B. Ö., Akın, M., Yılmaz, Ö. ve Berat, G. (2019). PISA’da başarılı ülkelerin öğretmen yetiştirme ve atama sistemlerinin karşılaştırılması. *Academic Platform Journal Of Education And Change* 2(2), 217–236.